

הַלְבוֹת טִמְאָת מֵת פָּרֶק ב

א. הַנֶּפֶל אֵף עַל פִּי שְׁעָדִין לֹא נִתְקָשְׁרוּ אֲבָרָיו בְּגִידֵין מִטִּמְאָ בַּמָּגַע וּבַמִּשָּׂא וּבִאֱהֶל, כָּאֲדָם גָּדוֹל שְׁמַת: שְׁנֵאמָר "הַנֶּגַע בְּמֵת, לְכָל-נֶפֶשׁ אָדָם" (במדבר יט, יא). וְכֵן כְּזִית מִבֶּשֶׂר הַמֵּת, בֵּין לַח בֵּין יָבֵשׁ כִּחְרָס מִטִּמְאָ כְּמֵת שָׁלֵם. וְהַנֶּגַעל כִּבְשָׂר, וּמִטִּמְאָ בְּכִזִּית.

ב. אִיזָה הוּא נֶצֶל, זֶה הַבֶּשֶׂר שֶׁנִּמְוָח וְנִעֲשֶׂה לַחַה סְרוּחָה: וְהוּא, שֶׁתִּקְרַשׁ אוֹתָהּ הַלַּחַה הַנִּמְצָאָת מִן הַמֵּת שְׁאֵם קָרְשָׁה, בִּידוּעַ שֶׁהִיא מִבֶּשֶׂר; וְאֵם לֹא קָרְשָׁה, אִינָה מִטִּמְאָה שְׁמָא כִּיחוּ וְנִיעוּ הוּא.

ג. אֵף עַל פִּי שֶׁהַשְּׁעוּרִין כָּלָן, הַלֶּכָה לְמִשָּׁה מִסִּינֵי הֵן, אָמְרוּ חֲכָמִים תַּחֲלֵת בְּרִיתוֹ שֶׁלְּאָדָם כְּזִית, וּלְפִיכֶךְ שְׁעוֹר טִמְאָת בֶּשֶׂר כְּזִית.

ד. אֲבָר שֶׁנִּחְתַּךְ מִן הָאָדָם הַחַי הָרִי הוּא כְּמֵת שָׁלֵם, מִטִּמְאָ בַּמָּגַע וּבַמִּשָּׂא וּבִאֱהֶל, אֶפְלוּ אֲבָר קָטָן, שֶׁלְקָטָן בֶּן יוֹמוֹ: שֶׁהָאֲבָרִים אֵין לָהֶן שְׁעוֹר, שְׁנֵאמָר "וְכָל אֲשֶׁר-יִגַע עַל-פְּנֵי הַשָּׂדֶה, בַּחֲלָל-חֶרֶב" (במדבר יט, יז), וְהַדָּבָר יְדוּעַ שְׁדִין חֲלָל חֶרֶב, כְּדִין חֲלָל אֶבֶן אוֹ חֲלָל שְׂאֵר דְּבָרִים; וּמִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוּ שֶׁלֹא בָּא זֶה, אֶלֶּא לְטִמְאָ נוֹגַע בָּאֲבָר שֶׁפִּלְטָתוֹ הַחֶרֶב.

ה. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים, בְּשִׁהִיָּה הָאֲבָר שָׁלֵם כְּבִרְיתוֹ, בֶּשֶׂר וְגִידִים וְעֲצָמוֹת שְׁנֵאמָר "אוֹ-בַעֲצָם אָדָם" (במדבר יט, יז), עֲצָם שֶׁהוּא כָּאֲדָם: מַה אָדָם, בֶּשֶׂר וְגִידִים וְעֲצָמוֹת אֵף אֲבָר מִן הַחַי, עַד שִׁיְהִיָּה כְּבִרְיתוֹ בֶּשֶׂר וְגִידִים וְעֲצָמוֹת. אֲבָל הַכְּלִיָּה וְהַלְשׁוֹן וְכִיּוֹצָא בָּהֶן אֵף עַל פִּי שֶׁהֵן אֲבָר בְּפָנֵי עֲצָמָן הוֹאִיל וְאֵין בָּהֶן עֲצָם, הָרִי הֵן כְּשֵׁאֵר הַבֶּשֶׂר.

ו. חֶסֶר מִן הָעֲצָם שֶׁלְּאֲבָר, כָּל שֶׁהוּא הָרִי הָאֲבָר כְּלוּ טָהוֹר. חֶסֶר מִבֶּשֶׂר אֵם נִשְׂאָר עָלָיו בֶּשֶׂר שֶׁרָאוּי לַעֲלוֹת בּוֹ אֲרוּכָה בְּחִי, וְיִתְרַפָּא וַיִּשְׁלֵם הָרִי זֶה מִטִּמְאָ בַּמָּגַע וּבַמִּשָּׂא וּבִאֱהֶל; וְאֵם לֹא מִטִּמְאָ בַּמָּגַע וּבַמִּשָּׂא, וְאֵינוּ מִטִּמְאָ בִּאֱהֶל. וּבֶשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַחַי, טָהוֹר; וְכֵן עֲצָם בְּלֹא בֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַחַי, טָהוֹר.

ז. אֲבָר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַמֵּת, מִטִּמְאָ בַּמָּגַע וּבַמִּשָּׂא וּבִאֱהֶל כְּמֵת: וְהוּא שִׁיְהִיָּה שָׁלֵם כְּבִרְיתוֹ, בֶּשֶׂר וְגִידִים וְעֲצָמוֹת. חֶסֶר עֲצָמוֹ אֵם נִשְׂאָר עָלָיו בֶּשֶׂר כְּזִית, מִטִּמְאָ כְּמֵת שָׁלֵם. חֶסֶר הַבֶּשֶׂר אֵם נִשְׂאָר עָלָיו כְּדִי לַעֲלוֹת אֲרוּכָה בְּחִי, מִטִּמְאָ כְּמֵת שָׁלֵם; וְאֵם לֹא, הָרִי הוּא כְּשֵׁאֵר עֲצָמוֹת הַמֵּתִים שְׁאֵין עֲלִיהֶן בֶּשֶׂר.

ח. מוֹחַ שֶׁבִּתּוֹךְ הָעֲצָם, הָרִי הוּא מַעֲלָה אֲרוּכָה מִבְּחוּץ. לְפִיכֶךְ קָלִית הַמֵּת, וְהוּא הָעֲצָם הַסְּתוּם מִשְׁנֵי קְצוֹתָיו אֵם יֵשׁ בְּתוֹכָהּ מוֹחַ כְּדִי לַעֲלוֹת אֲרוּכָה, הָרִי זֶה כְּמֵת שָׁלֵם; הִיָּה בָּהּ מוֹחַ הַמֵּתִנְדָּנָד אֵם יֵשׁ בּוֹ כְּזִית, הָרִי זֶה מִטִּמְאָה בִּאֱהֶל. אֵף עַל פִּי שֶׁהָעֲצָם סְתוּם מִכָּל צַדָּדָיו, טִמְאָה בּוֹקְעֵת וְעוֹלָה בּוֹקְעֵת וַיּוֹרֶדֶת כְּמוֹ שִׁיתְבָּאָר: שֶׁהַמוֹחַ, כִּבְשָׂר לְכָל דָּבָר.

ט. הָאֲבָר וְהַבֶּשֶׂר הַמְּדַלְדֵּלִין בָּאָדָם אֵף עַל פִּי שְׁאֵין יְכוּלִין לַחְזוֹר וְלַחֲיוֹת, טָהוּרִין. מֵת הָאָדָם, הָרִי הַבֶּשֶׂר טָהוֹר; וְהָאֲבָר מִטִּמְאָ מִשּׁוּם אֲבָר מִן הַחַי, וְאֵינוּ מִטִּמְאָ מִשּׁוּם אֲבָר מִן הַמֵּת.

י. מַה בֵּין אֲבָר מִן הַחַי, לְאֲבָר מִן הַמֵּת: אֲבָר מִן הַחַי בֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ וְעֲצָם הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ, טָהוּרִין. וְאֲבָר מִן הַמֵּת בֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ וְעֲצָם הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ, כְּפּוֹרֵשִׁין מִן הַמֵּת הַשָּׁלֵם;

ומטמאין בשעורן. ובין אבר מן החי, בין אבר מן המת אין להן שעור.

יא. אמרו חכמים, מאתים שמונה וארבעים אברים יש באיש, כל אחד ואחד מהן בשר וגידים ועצם; ואין השנים מן המנין. ובאשה, מאתים ואחד וחמשים. כל אבר מהן שפרש כבריתו, בין מן החי בין מן המת מטמא במגע ובמשא ובאהל: חוץ משלושה אברים יתרות שבאשה, שאינן מטמאין באהל.

יב. וכן אצבע יתרה שיש בה עצם, ואין בה צפרן אם נספרת, עולה למנין רב האברים. ואם אינה נספרת מטמאה במגע ובמשא, ואינה מטמאה באהל; וטמאתה מדבריהם. ואם היה בה צפרן, הרי היא כשאר האברים.

יג. ומפני מה גזרו טמאה על אצבע שאינה נספרת, גזרה משום הנספרת. ולמה לא טמאה באהל: עשו לה הפר, כדי להודיע שטמאתה מדבריהם משום גזרה כדי שלא ישרפו על טמאתה, תרומה וקדשים.

יד. עצמות המת שאין עליהן בשר אם נפרת בהן צורת עצמות האדם, הרי אלו מטמאין במגע ובמשא ובאהל כמת שלם: שאני קורא בהן "עצם אדם" (במדבר יט, טז). ואלו הן העצמות שהן מטמאין כמת השדרה, והגלגלת, ורב בנינו, ורב מנינו.

טו. השדרה כיצד: שדרה שהיא שלמה, הרי היא כמת שלם; ואם חסרה אפלו חליה אחת משמונה עשרה חליות, הרי היא כשאר העצמות.

טז. הגלגלת כיצד: גלגלת שהיא שלמה, הרי היא כמת; ואם חסרה כסלע, הרי היא כשאר העצמות. היו בה נקבים קטנים, כלן מצטרפין לכסלע.

יז. כל בנינו שלאדם הוא שתי השוקים, והירכים, והצלעות, והשדרה. ורב בנינו שלמה, הרי היא כמת שלם; כיצד, כגון שתי שוקיו וירך אחת. ואם חסר רב בנינו כל שהוא, הרי הן כשאר העצמות.

יח. רב מנינו כיצד: רב מנין עצמות המת כגון שהיו מאה חמשה ועשרים עצם הרי אלו כמת שלם; היו מאה ארבעה ועשרים, הרי הן כשאר העצמות. אף על פי שהיה אדם זה יתר באבריו, או חסר באבריו אין משגיחין אלא על מנין רב כל אדם: אלא אם כן היתה אצבע שיש בה צפרן, או שהיתה נספרת על גב היד שהיא עולה למנין, כמו שבארנו.

יט. שאר עצמות המת שאין בהן רב מנין, ולא רב בנין, ולא שדרה שלמה, ולא גלגלת שלמה אם היה בהן רבע הקב, הרי אלו מטמאין כמת במגע ובמשא ובאהל; היו פחות מרבע, אפלו עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא, ואינו מטמא באהל. היה עצם אחד אפלו יש בו רבע הרי זה מטמא במגע ובמשא, ואינו מטמא באהל.

כ. טמאת עצם אחד, הלכה היא מפני הקבלה: לפי שנאמר "וכל הנגע, בעצם" (ראה במדבר יט, יח) למדו מפני השמועה אפלו עצם כשעורה, מטמא במגע ובמשא; ולפי שטמאתו הלכה הרי הוא דין תורה, לא מדברי סופרים.

כא. מת שהרקיבו עצמותיו בקבר, ונעשו רקב מלוא חפנים מאותו רקב, מטמא במשא ובאהל כמת. ואינו מטמא במגע לפי שאי אפשר לגע בכלו, שהרי אינו גוף אחד; ואפלו גבלו במים, אינו חבור.

כב. דם המת, מטמא כמת במגע ובמשא ובאהל שנאמר "בנפש האדם" (במדבר יט, יג), ונאמר "כי הדם, הוא הנפש" (דברים יב, כג). וכמה שעורו, רביעית. ואפלו תמצית הדם כל זמן שיש בו אדמדמית, מטמא באהל כמת.

כג. דם החי, אפלו דם נחירה הרי זה טהור, כל זמן שהוא חי. נתערב הדם שיצא ממנו באחרונה סמוך למיתה, עם הדם שיצא ממנו אחר שמת, וכל התערבת רביעית, ואין ידוע כמה יצא מחיים וכמה יצא אחר מיתה אפלו חצי רביעית מחיים, וחציה אחר מיתה הרי זה נקרא דם תבוסה, ומטמא במגע ובמשא ובאהל: אלא שטמאתו, מדברי סופרים.

כד. הרוג שהיה מטל על המטה, ודמו מנטף כשהוא חי ויורד לגמה, ומת והרי הדם מנטף אחר מותו ויורד לאותה גמה הרי כל הדם שבה טהור: שטפה טפה ראשונה ראשונה, בטלה בדם שיצא מחיים.

כה. יצא ממנו רביעית דם בלבד, וספק פלה מחיים ספק פלה לאחר מיתה הרי זו ספק טמאה, כשאר הספקות; והנוגע בה ברשות היחיד טמא, ברשות הרבים טהור, כמו שיתבאר במקומו.

כו. הקבר כל זמן שהטמאה בתוכו, מטמא במגע ובאהל כמת, דין תורה, שנאמר "או במת, או-בעצם אדם, או בקבר" (במדבר יט, יז); ואחד הנוגע בגגו שלקבר, או הנוגע בכותליו: והוא שיהיה בנוי וסתום, ואחר כך יהיה כלו מטמא במגע ובאהל.

כז. אבל המעמיד פלים או אבנים וכיוצא בהן בצדי המת, וכסה עליו מלמעלה בכלים או באבנים וכיוצא בהן זה הכסוי המטל מלמעלה, נקרא גולל; ואלו הצדדין המעמידין את הגולל שהוא נשען עליהן, נקראין דפק. ושניהן, הגולל או הדפק מטמאין במגע ובאהל כקבר, וטמאתן מדברי סופרים; ואינן מטמאין במשא.

כח. לפיכך אם גרר את הגולל בחבלים עד שפסה בו המת, או גררו ושמטו מעל המת, או שגרר הדפק עד שהעמיד עליו הגולל, או שמטו בחבלים מתחת הגולל הרי זה טהור; ודברים שסומכין את הדפק, והן הנקראין דפק דפקין הרי הן טהורין.

כט. שדה שנחרש בה הקבר, ואבדו עצמות המת בעפרה היא הנקראת בית הפרס. ועפרה מטמא במגע ובמשא, שםא יש בו עצם כשעורה; ואינה מטמאה באהל. וכן כל ארצות העמים עפרן מטמא במגע ובמשא, מפני העצמות שאין נזהרין בהן; וטמאת בית הפרס וארץ העמים, מדברי סופרים כמו שיתבאר.